

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДИЗАЙНУ

THE USE OF MODERN TECHNOLOGIES OF STUDIES IN PROFESSIONAL PREPARATION OF DESIGN SPECIALISTS

У статті розглядаються питання впровадження сучасних технологій в освіту майбутніх фахівців дизайну, що суттєво впливає на основні засоби навчання, на співвідношення та взаємодію окремих компонентів системи освіти. Інтеграція сучасних технологій у структуру професійної діяльності дизайнера вимагає перегляду підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців дизайну і взагалі фахівців мистецького напрямку. На сьогодні найбільш інформаційно-забезпеченими є основні фахові дисципліни, необхідні для здійснення дизайнерських розробок, такі як художнє проектування, художня графіка тощо.

Розглянуто історію розвитку педагогічних технологій у мистецькій та дизайнерській освіті, історію становлення дизайну як науки в художньо-проектній діяльності. Також появу перших дипломованих спеціалістів у мистецькій галузі дизайнерського напрямку, перших випусків художників-маїстрів вищої кваліфікації для промисловості, а також інструкторів і керівників для професійно-технічної освіти, розвиток дизайну в Україні.

Розкрито завдання, цілі та способи їх вирішення на кожному етапі історичного розвитку художньо-професійної освіти. Розглянуто теорію проблемного навчання, яка базується на організації навчального процесу, що передбачає створення проблемної ситуації та активну самостійну діяльність у її розв'язанні, що веде до ґрунтовного засвоєння наукових положень, розвиває творче мислення, здатність до самостійної діяльності. Зокрема, розглядається таке поняття, як класифікація педагогічних сучасних технологій, різні підходи до навчання, також методи навчання.

Окреслено тенденції створення професійного суспільства та прискореного розвитку освіти і науки та вдосконалення професійної та мистецької освіти. Визначено вимоги високої компетентності майбутніх фахівців дизайну у сфері їх діяльності, якості та рівня їх професійної підготовки, що має бути забезпечене засобами мистецької освіти у сучасному суспільстві.

Художньо-проектна діяльність є основою у підготовці дизайнерів, що сприяє підвищенню компетентностей затребуваних фахівців. Основою мистецького розвитку системи освіти є впровадження інтерактивних методик навчання, які мають забезпечити ґрунтовні фахові знання, професійну майстерність і високу компетентність фахівців у сфері мистецтва та дизайну.

Ключові слова: мистецька освіта, професійна підготовка фахівців дизайну, художньо-проектна діяльність, засоби мистецької

освіти, сучасні технології навчання дизайнерів.

The article deals with the issues of the introduction of modern technologies in the education of future design professionals, which significantly influences the basic means of teaching, the relationship and interaction of individual components of the education system. Integration of modern technologies into the structure of the professional activity of the designer requires revision of the approaches to the professional training of future design specialists and in general, specialists in the field of art.

At present, the most informationally provided are the basic professional disciplines necessary for design development, such as artistic design, artistic graphics, etc. The history of the development of pedagogical technologies in the artistic and design education, the history of the development of the design as a science in the artistic and design activities is considered.

Also, the first graduates in the artistic design industry, the first graduates of masters of higher qualification for industry, as well as instructors and managers for vocational education. Also, development of design in Ukraine. The tasks, goals and methods of their solution at each stage of the historical development of artistic and professional education are revealed. The theory of problem learning is based on the organization of the educational process, which involves the creation of a problem situation and active independent activity in its solution, which leads to a thorough assimilation of scientific positions, develops creative thinking, and the ability to work independently.

In particular, such concepts as the classification of pedagogical modern technologies, different approaches to learning, as well as teaching methods are considered. The trends of creation of a professional society and accelerated development of education and science and improvement of professional and artistic education are outlined. The requirements of high competence of future design specialists in the field of their activity, quality and level of their professional training, which should be provided with means of art education in modern society, are determined. Artistic and design activities are the basis for the preparation of designers, which contributes to the development of competencies of the demanded specialists. The basis of the artistic development of the education system is the introduction of interactive teaching methods, which should provide sound professional knowledge, professional skills and high competence of specialists in the field of art and design.

Key words: artistic education, professional preparation of design specialists, artistically-project activity, facilities of artistic education, modern technologies of studies of designers.

УДК 378.74(072)
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-14-1-32>

Фурманюк С.М.,
викладач кафедри мистецьких
дисциплін і методик навчання
Житомирського державного
університету імені Івана Франка

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасні вимоги до професійної діяльності художників-дизайнерів у галузі художньо-проектної діяльності, у нових видах дизайну викликані вимогами

сучасного суспільства. Процес художньо-професійної освіти належить до певного культурно-часового простору і на кожному етапі історичного розвитку має свої завдання, цілі та способи їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Розглядаючи ситуацію у сучасній освіті, можна знайти недоліки у підготовці майбутніх художників та фахівців дизайну. Вищі навчальні заклади недооцінюють важливість використання сучасних технологій у мистецькій та дизайнерській освіті. Недостатнє впровадження сучасних технологій гальмує формування і розвиток творчої особистості, перешкоджає накопиченню і засвоєнню професійних знань і практичних вмій, затримує формування високих компетентностей фахівців у сфері мистецької та дизайнерської діяльності.

Історія становлення дизайну як професії мала початок більше ста років тому. Саме в той час Англії виник рух «за зв'язок мистецтва і ремесла», який очолив У. Морис. Згодом цей рух знайшов своє відображення в художній культурі США, Фінляндії та Швеції. Саме тоді були сформовані основні положення теорії принципи дизайну, які вплинули на напрямки дизайну наступних років.

З другої точки зору виникнення дизайну відносять до початку ХХ сторіччя, де художники зайняли провідне місце в різних галузях промисловості, почали формувати фірмовий стиль підприємств. Першим художником, архітектором, дизайнером вважається Петер Беренс (1907 рік). Попередні роки вважаються періодом теоретичної підготовки майбутнього практичного дизайну.

З третьої точки зору щодо виникнення дизайну про професію дизайнера можна казати тільки після появи перших дипломованих спеціалістів. У 1920 році з напрямку дизайну, який вважається європейським «академічним», відбулися перші випуски художників-майстрів вищої кваліфікації для промисловості, а також інструкторів і керівників для професійно-технічної освіти. Поступово в Англії, Німеччині, Австро-Угорщині, Скандинавських та деяких інших європейських країнах почали формуватися художньо-промислові школи, де перейшли від малювання та копіювання до нових засобів навчання: роботі з формою і кольором на ґрунті загальних закономірностей, що зустрічаються в природі.

У місті Веймар (Німеччина) у 1919 році була заснована Вища школа будівництва і художнього конструювання – Баухаус – від німецького «Дім будівництва». Таку назву у Німеччині носило середньовічне спільне житло будівельників соборів та інших великих споруд [1, с. 18]. Видатні педагоги цієї школи: архітектор Вальтер Гропіус, художник, вчений-природознавець Йоганнес Іттен, скульптор Гергард Маркс та інші розробляли естетику функціоналізму, принципи сучасного формотворення в архітектурі і дизайні, займалися формотворенням матеріально-побутового середовища засобами пластичного мистецтва.

Випускник Баугаузу Йозеф Альберс викладав у Блек-Маунтін Коледжі у Північній Кароліні,

Вальтер Гропіус та Марсель Броєр читали лекції у Гарвардському університеті, Ласло Могой-Надь заснував у Чикаго школу дизайну під назвою Нью-Баугауз [1, с. 18–19]. Таким чином, Баугауз дав імпульси до подальшого розвитку дизайнерської освіти не тільки в Німеччині, а й по всьому світу.

Існує ще одна версія виникнення дизайну, яка відноситься до початку кризи 1929 року, коли американський дизайн стає реальною комерційною силою. З'являється дві важливі характеристики дизайну в загальному сучасному уявленні – масовий характер і реальна комерційна значимість, це спосіб збільшення попиту на промислову продукцію та засіб завоювання споживача.

Американські дизайнери Уолтер Тіг, Реймонд Лоун та інші зробили значний внесок у формування характерного для американського дизайну явища, як стайлінг – дизайнерське розроблення зовнішнього вигляду виробу [2, с. 10], яке не пов'язане зі зміною його функцій і не стосується його технічних або експлуатаційних характеристик.

З 1930 року дизайн стрімко входить у життя – торгівлю, виробництво та побут. Він стає головним фактором збуту промислових товарів. В останній період ХХ століття дизайн перетворюється на глобальне явище постіндустріального суспільства, яке охоплює все нові і нові сфери художньо-проектної практики.

Найяскравішим явищем 50-60 років у галузі дизайнерської освіти було Вище училище дизайну в Ульмі. Макс Білль засновник і керівник Вищого училища дизайну писав: «Ми дивимось на мистецтво як на найвищу форму життя і прагнемо надати йому вишуканості твору мистецтва. Ми хочемо поборювати огидне за допомогою красивого і практичного» [1, с. 20].

В 1957 році на передній план освіти виходить розвиток дизайну як наукового напрямку, з'явилися такі предмети, як метрологія, теорія науки та операційний аналіз, перейшли до курсу оцінки творчого оформлення діяльності згідно з раціональними критеріями науковості. Були чітко сформульовані завдання та окреслена сфера застосування корпоративного дизайну, підтверджена його важливість для сучасного суспільства.

На межі ХХ століття під впливом технічного процесу і зміну способу життя людей швидко змінювалось предметне середовище. Тому пошуки дизайнерської основи змінювалось з народженням нового часу, у формально неупорядкованому інженерному формотворенні, нестильовому промисловому будівництві.

Таким чином дизайнерські розробки спрямовані на нове джерело краси, як прояв раціоналізму в художньому мисленні і проектній діяльності людини. Задачі дизайну не обмежуються лише відображенням зовнішнього вигляду предметів, а й включають в себе всебічну проробку структур-

них зав'язків між предметами, щоб надати середовищу необхідної функціональної і композиційної єдності.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проведено спостереження на практичних заняттях зі студентами Навчально-наукового інституту педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка з дисципліни «Теорія і методика дизайну». Після вивчення теорії та методики дизайну студенти краще зрозуміли важливу умову навчального процесу у сфері мистецької освіти. Навчилися спостерігати не пасивно, а активно, ціленаправлено, загострюючи увагу на таких розумових операціях сприйняття, як порівняння, узагальнення, конкретизація, абстрагування. Продуктивність роботи над дизайнерськими проектними розробками збільшилась.

Метою статті є дослідження професійної підготовки майбутніх фахівців з мистецьких дисциплін у закладах вищої освіти в Україні; впровадження сучасних технологій в освіту майбутніх фахівців дизайну, що суттєво впливає на основні засоби навчання, на співвідношення та взаємодію окремих компонентів системи освіти. Вдосконалення професійної та мистецької освіти повинно відповідати загальним тенденціям створення професійного суспільства та прискореного розвитку освіти і науки.

Виклад основного матеріалу. У закладах вищої освіти мистецького профілю використання інноваційних технологій є необхідним у викладанні багатьох фахових дисциплін. Здійснення цієї мети можна досягнути у навчанні дизайнерських дисциплін через зв'язок їх з інноваційними технологіями. Найбільш інформаційно-забезпеченими є основні фахові дисципліни, необхідні для здійснення дизайнерських розробок, такі як художнє проектування, художня графіка тощо.

Необхідною умовою використання сучасних технологій є реформування системи освіти, розробка нових дидактичних і методичних засад освіти.

Сучасні педагогічні технології можна класифікувати за основними групами:

- 1) традиційні педагогічні технології;
- 2) педагогічні технології на основі особистісно-орієнтованого педагогічного процесу;
- 3) педагогічні технології на основі активації діяльності студентів;
- 4) педагогічні технології на основі дидактичного вдосконалення та оновлення наочності;
- 5) окремі предметні педагогічні технології;
- 6) педагогічні технології розвивального мистецького навчання.

Різні технології навчання для всебічного розвитку особистості використовують наступні підходи до навчання.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної активності, що має на меті створення комфортних умов навчання, за яких кожен студент повинен відчувати свою творчу успішність та інтелектуальну спроможність.

Особистісно орієнтовне навчання – спосіб організації навчання, у процесі якого забезпечується розвиток конструкторських можливостей та творчих здібностей кожного студента, створюються необхідні умови для їх самовдосконалення.

Модульна система навчання – суть технології полягає в тому, що навчальна програма складається з комплексу модулів та послідовно ускладнених завдань для здійснення художньо-проектної діяльності.

Модульно-блочна технологія – інтеграція різних видів та форм навчання, впорядкований в єдиний комплекс. Базою модульно-блочної організації навчання є поділ навчального матеріалу на навчальні модулі та самостійне опрацювання навчального матеріалу.

Теорія проблемного навчання базується на організації навчального процесу, яка передбачає створення проблемної ситуації та активну самостійну діяльність у її розв'язанні, що веде до ґрунтовного засвоєння наукових положень, розвиває творче мислення, здатність до самостійної діяльності.

Основою мистецького розвитку системи освіти є впровадження інтерактивних методик навчання, які мають забезпечити ґрунтовні фахові знання, професійну майстерність і високу компетентність фахівців у сфері мистецтва та дизайну.

Для досягнення цієї мети важливим є використання методик навчання засобами педагогічного моделювання, втілення сучасних моделей освітньої підготовки дизайнерів. Модель процесу навчання повинна складатись з трьох структурно-функціональних блоків: методологічно-пізнавальний, організаційно-методичний та результативно-рефлексійний.

Перший блок включає в себе наступні принципи навчання: принцип наочності, принцип системності та послідовності, принцип науковості, принцип зв'язку з сучасним життям. В результаті навчання майбутні фахівці з дизайну отримують компетентності: мистецько-естетичні, образотворчі та художньо-проектні.

В організаційно-методичному блоці основні засоби навчання: наочно-інформаційний, художньо-графічний та технологічне обладнання для роботи в матеріалі. В другому блоці застосовується практичне виконання творчих робіт та в результаті засобами оцінки навчальних досягнень є наглядне демонстрування та перегляди.

Результатом останнього блоку повністю сформована здатність майбутніх фахівців дизайну до художньо-проектної діяльності. У результаті правильно

організованого навчання дизайнери отримують: здатність до аналізу проектного завдання, здатність до підготовчих досліджень, здатність до планування роботи на дизайн-проект, здатність до візуалізації художньо-проектної розробки, здатність до розробки та виконання конструкторсько-технологічної частини проекту, здатність до аналізу результатів проектного рішення, здатність до дизайнерського супроводу практичної реалізації дизайн-проекту.

Поряд з класичними технологіями навчання необхідно використовувати інноваційні технології, які якісно перевищують класичну освіту. Вони інтегрують процеси, які не можна об'єднувати в межах класичної освіти і навчання та безперервної освіти. На сучасному етапі з розвитком інноваційних технологій навчання головним є правильно поєднувати класичні технології та інноваційні.

Також є необхідним впровадження інноваційних інформаційних методів навчання. С. Прищенко [4] вважає, що позитивними моментами вивчення інноваційного методу вивчення кольорознавства більш швидко вирішення методичних завдань порівняно з традиційними методами навчання. Збільшується і розширюється практичних задач із кольорознавства та композиції. Істотно розширюється діапазон колірних сполучень, збільшується зручність при роботі з палітрами, що представлені сучасними художньо-графічними програмами. Можна зробити такі висновки:

1) помітна зміна технічних можливостей роботи з кольором, розширюється діапазон виконання завдань;

2) змінюється характер виконання завдань при виконанні їх у електронному середовищі;

3) збільшується динамічність і розширюється багатоваріантність композиційних і колірнотональних вирішень;

4) технічне виконання комп'ютерних робіт має привабливий зовнішній вигляд, що істотно підвищує психологічний комфорт у процесі навчання.

Дизайнерська художньо-графічна діяльність на сучасному етапі тісно пов'язана з новітніми цифровими технологіями, тому необхідні відповідні зв'язки між класичними теорією та методикою дизайнерської освіти та інноваційними комп'ютерними технологіями.

Також органічне поєднання освітньої діяльності з різними формами культурного дозвілля: самоосвіта, художня творчість, спостереження за навколишнім середовищем. Правильна організація таких форм діяльності дозволяє вирішувати проблему художньо-естетичної освіти.

Висновки. Інтеграційний підхід у формуванні дизайнерських компетенцій, до яких входять знання, вміння та навички із суміжних галузей і дисциплін мистецького та дизайнерського спрямування, сьогодні заклади вищої освіти використовують міждисциплінарні поєднання графіки, технічної естетики, проектування та інших дисциплін. Також вони впроваджують сучасні методики інтеграційного навчання, дизайн-проекти, новітні комп'ютерні технології тощо.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Даниленко В.Я. Дизайн: підручник для студентів ВНЗ спеціальності «Дизайн» / В.Я. Даниленко. Х. : Вид-во ХДАДМ, 2003. 320 с.

2. Дизайн і ергономіка. Терміни та визначення: ДСТУ 3899-99. [Чинний від 21.08.1999]. К. : Держстандарт України, 1999. 33 с.

3. Проектна графіка: навч. посіб. / Т.М. Клименюк, Н.А. Консулова, М.В. Бевз, Х.І. Ковальчук; за ред. Т.М. Клименюк; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т «Львів. політехніка». 2-ге вид., доповн. і переробл. Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2011. 220 с.

4. Прищенко С.В. Розвиток асоціативно колористичного мислення засобами комп'ютерної графіки / С.В. Прищенко // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: збірник наукових праць / ред. Т.А. Кумейко. Київ. 2009. № 11. С. 9–11.